

Заброварна Тетяна Олександрівна,
аспірант кафедри адміністративно-
правових дисциплін Національної
академії внутрішніх справ

ПЕРСПЕКТИВИ ЗАКОНОДАВЧОГО РЕГУЛЮВАННЯ АНАЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОГО БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ

Модернізація вітчизняного правоохоронного сектору в умовах глобальної цифровізації суспільних відносин вимагає докорінної зміни філософії виявлення та розслідування злочинів. Особливе місце в цьому процесі посідає Державне бюро розслідувань (ДБР) як суб'єкт протидії корупційним, військовим та службовим кримінальним правопорушенням. Специфіка об'єктів розслідування ДБР – латентні та замасковані схеми, до формування яких причетні посадовці, які мають значні фінансові ресурси, а також правоохоронці з досвідом оперативно-розшукової діяльності, що ускладнює ефективну протидію їм за допомогою виключно класичних правоохоронних методів.

Сучасна парадигма успішного досудового розслідування зміщується в площину моделі кримінального аналізу, ядром якої аналіз великих масивів цифрових даних. Ефективність роботи аналітичних підрозділів ДБР прямо пропорційно залежить від повноти, швидкості та правової безперешкодності їхнього доступу до державних інформаційних ресурсів, реєстрів та автоматизованих систем. Дослідження правових засад такого доступу є надзвичайно актуальним, оскільки в чинному законодавстві України спостерігається суттєвий дисбаланс між матеріальними нормами права та механізмами їхньої практичної реалізації. Натомість порівняльно-правовий аналіз Закону України «Про Державне бюро розслідувань» [1] засвідчує про відсутність у ньому законодавчого закріплення уніфікованої концепції інформаційно-аналітичного забезпечення на відміну від інших законів України, які регламентують діяльність правоохоронних та спеціалізованих органів, зокрема, «Про Національну поліцію» [2], «Про Службу безпеки України» [3], «Про Національне антикорупційне бюро України» [4].

Як наслідок, аналітична складова діяльності ДБР впливає лише опосередковано з визначених законом завдань і повноважень, без окремого закріплення її змісту, форм та результатів. Така різниця у нормативному підході свідчить про

необхідності вироблення подальших шляхів щодо забезпечення діяльності цього спеціалізованого правоохоронного органу.

Напрямами вдосконалення Закону України «Про Державне бюро розслідувань» [1] повинні стати: визначення на законодавчому рівні поняття та завдань інформаційно-аналітичного забезпечення; закріплення відповідних повноважень ДБР; визначення суб'єктів аналітичної діяльності та принципів її здійснення; встановлення гарантій захисту інформації та прав людини; а також надання повноважень щодо деталізації відповідних положень у підзаконних нормативно-правових актах.

Реалізація запропонованих змін сприятиме формуванню цілісної та узгодженої системи правового регулювання інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності ДБР, підвищенню ефективності його функціонування та наближенню національного законодавства до сучасних європейських стандартів у сфері правоохоронної діяльності

Поряд із запровадженням нових прав ДБР в сфері інформаційно-аналітичної діяльності вони повинні обмежені конституційними гарантіями невторчання в приватне життя громадян. Наділення аналітиків ДБР широкими правами доступу до конфіденційних масивів даних неминує вимагати жорстких правових стримувань і протидії, які зосереджені в блоці відповідальності.

Проте сучасні аналітичні процеси базуються на автоматизованих алгоритмах скринінгу ризиків. Постає новітня наукова проблема – межа юридичної відповідальності аналітика ДБР за використання висновків «упередженого» або помилкового алгоритму програми. Українське законодавство не пристосоване до контролю за ШІ-технологіями у правоохоронній сфері. Таким чином, правові засади доступу до реєстрів мають чітко визначати межі повноважень аналітиків, щоб запобігти трансформації правоохоронного моніторингу на інструмент тотального цифрового контролю. При цьому жодне процесуальне рішення не може прийматися автоматично програмою, а аналітик ДБР повинен нести персональну відповідальність за критичну верифікацію результатів машинного профайлінгу.

Список використаних джерел

1. Про Державне бюро розслідувань: Закон України 12 листоп. 2015 р. № 794-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-19>
2. Про Національну поліцію: Закон України від 2 лип. 2015 р. № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>.

3. Про Службу безпеки України: Закон України 25 берез. 1992 р. № 2229-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12#Text>

4. Про Національне антикорупційне бюро України: Закон України від 14 жовт. 2014 р. № 1698-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18#Text>.

Запаранюк Андрій Васильович,
начальник відділу кримінального аналізу
Головного управління Національної
поліції в Чернівецькій області

ОПЕРАТИВНИЙ АНАЛІЗ У ПОЛІЦЕЙСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ (НА ПРИКЛАДІ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ)

Кримінальний аналіз як інструмент на шляху технологічних інновацій є надзвичайно важливим у контексті глибокого впливу на політику, стратегію та практику поліцейської діяльності. Базовими спроможностями кримінального аналізу стало ефективне та результативне виявлення моделей, серій і тенденцій злочинів [1, с. 48].

У сучасних умовах розвитку злочинності, яка дедалі частіше набуває організованого, транснаціонального та технологічного характеру, особливого значення набуває застосування кримінального аналізу як інструменту інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності правоохоронних органів. Його використання сприяє своєчасному виявленню закономірностей злочинної діяльності, встановленню взаємозв'язків між особами, подіями та об'єктами, а також прийняттю обґрунтованих управлінських і процесуальних рішень.

Оперативний аналіз є ключовим елементом сучасної концепції правоохоронної діяльності, керованої аналітичною розвідкою – Intelligence-Led Policing (ILP).

Оперативний кримінальний аналіз – інформаційно-аналітична діяльність, що здійснюється за конкретними оперативно-розшуковими справами або кримінальними провадженнями для збору, оцінки, обробки й аналізу даних про осіб, групи осіб, організовані групи чи злочинні організації, знаряддя та засоби вчинення злочину, сліди злочину чи предмети, здобуті злочинним шляхом, та інших відомостей з метою встановлення події злочину, причетності конкретних осіб до його вчинення, також їх соціального й економічного статусу, структури та зв'язків злочинних груп, ролі їх окремих учасників тощо [2, с. 125].